

Vastaa korkeintaan viiteen (5) tehtävään!

1. Selvitä lyhyesti (ts. muutamalla lauseella):
  - (a) Fissio-fuusio -hybridireaktorit.
  - (b) Tritiumin tärkeimmät ominaisuudet säteilysuojelun kannalta
  - (c) Mainitse kaksi esimerkkiä fuusioreaktorin tehotransienteista.
  - (d) Miksi tokamak-fuusioreaktorin teho on väistämättä GW-luokkaa?
  - (e) Minkälaisia litiumyhdisteitä hyötövaipassa on?
  - (f) Mitkä ovat fuusioreaktorin säännöllisesti vaihdettavat komponentit?
2. Tokamak-fuusioreaktorin sähköteho on 1500 MWe ja terminen hyötysuhde 35%. Plasmakammion isosäde on 8 m, pikkusäteet 2.6 m ja 5 m. Arvioi 14 MeV:n neutronien aiheuttama seinämäkuormitus (MW/m^2) ja diverttorilevyille kohdistuva kokonaisteho.
3.
  - (a) Mitä ominaisuuksia vaaditaan tokamakin ensiseinämän pintamateriaaleilta
  - (b) Minkälainen on pintamateriaalien plasmapurkausta edeltävä puhdistusprosessi
  - (c) Mainitse jokin materiaali, jota käytetään ensiseinämän pintamateriaalina, sen edut ja haitat
4. Laske kaavasta $\frac{dn_\alpha}{dt} = \frac{1}{4}n_i^2\langle\sigma v\rangle_{DT}$, missä ajassa fuusioteho pienenee heliumtuhkan kasvun seurauksena puoleen, jos tuhka ei pääse poistumaan palotilasta. Kaavassa n_α ja n_i ovat heliumionien ja polttoaineionien (50% D, 50% T) tiheys palotilassa. $\langle\sigma v\rangle_{DT} = 4 \cdot 10^{-22}\text{m}^{-3}\text{s}^{-1}$ on DT-ionien fuusioreaktionopeuskerroin ionilämpötilassa 20 keV. Oleta, että ionilämpötila pidetään vakiona ja plasman paine p pysyy vakioarvossa $p = 2n_0k_B T$, missä $n_0 = 10^{20}\text{m}^{-3}$ ja $k_B T = 20 \text{ keV}$.

KÄÄNNÄ

5. Goldstonen skaalauksen mukaan energian koossapitoaika τ_E on:

$$\tau_E = 7.4 \cdot 10^{-2} \cdot I \cdot P^{-0.5} \cdot R^{1.38} \left(\frac{R}{a} \right)^{0.37} \quad (1)$$

jossa I on plasmavirta, P on ulkoinen kuumennusteho, R on isosäde ja a on pikkusäde. Yksiköt ovat $[\tau_E] = \text{s}$, $[I] = \text{MA}$, $[P] = \text{MW}$ ja $[R] = [a] = \text{m}$. Mikä on tarvittava kuumennusteho ja vastaava energian koossapitoaika, jolla DD-plasma saadaan 10 keV:n lämpötilaan? Tokamakin parametreiksi oletetaan $R = 6 \text{ m}$, $a = 2 \text{ m}$, $I = 15 \text{ MA}$ ja $n = 10^{20} \text{ m}^{-3}$. Säteilyhäviöt voi unohtaa. Mihin suuntaan tulos poikkeaisi DT-plasman tapauksessa ja miksi?

6. Fuusion rooli maailmankaikkeudessa ja omassa aurinkokunnassamme. Käy läpi fuusion edut ja haitat tulevaisuuden energiantuotantomuotona.

Luonnonvakioita:

$$1 \text{ eV} = 1.602 \cdot 10^{-19} \text{ J}$$

$$m_p = 1.673 \cdot 10^{-27} \text{ kg}$$

$$m_n = 1.675 \cdot 10^{-27} \text{ kg}$$

$$N_A = 6.022 \cdot 10^{23} \text{ mol}^{-1}$$

$$k_B = 1.381 \cdot 10^{-23} \text{ m}^2 \text{ kg s}^{-2} \text{ K}^{-1}$$